

UPPSALA
UNIVERSITET

Magnus Ödman
Bitr. kanslichef
Utbildningsledare

Kansliet för humaniora och
Samhällsvetenskap

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress:
Dag Hammarskjölds väg 7

Telefon
0701679142:

[www..uu.se](http://www.uu.se)

Magnus.Odman@uadm.uu.se

Beslut

2019-10-22 UFV 2019/1305

Utbildningsdepartementet

Kontroller vid högskoleprovet ett lagförslag med åtgärder mot fusk SOU 2019:37

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar experternas yttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats yttra sig över rubricerad remiss. Bifogat yttrande har utarbetats av professor Olle Lundin och universitetslektor Sverker Scheutz båda vid Juridiska institutionen.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av ställföreträdande universitetsdirektör Per Abrahamsson, efter föredragning av utbildningsledaren Magnus Ödman. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Johannes Bäck.

Anders Malmberg

Magnus Ödman

Utbildningsdepartementet

Kontroller vid högskoleprovet ett lagförslag med åtgärder mot fusk SOU 2019:37

Uppsala universitet har genom remiss anmodats yttra sig över rubricerat betänkande. Universitetet vill anföra följande.

I betänkandet ges välöversvägda förslag som är proportionerliga, väl motiverade och ändamålsenliga. Universitetet tillstyrker därför i huvudsak förslagen men vill ge följande synpunkter.

Undersökningar med radiovågsdetektor

Även om de föreslagna undersökningarna med radiovågsdetektor inte är att se som en begränsning av rättighetsskydden i regeringsformen 2 kap. 6 § bör en avstämning även göras mot den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (europa-konventionen). Framst kan artikel 8 komma att aktualiseras. Även om den är tillämplig torde de möjlighet som finns att inskränka de rättigheter som där anges var tillräckliga för att rättfärdiga den föreslagna bestämmelsen om undersökningar med radiovågsdetektor.

Såvitt framgår av betänkandet kan undersökningarna med radiovågsdetektor bli relativt närgångna. Möjligen kan de bli så närgångna att de utan rättsligt stöd skulle vara att betrakta som ofredande enligt brottsbalken 4 kap. 7 §. Detta är ytterligare ett skäl till att dessa undersökningar bör regleras i lag. Om man utgår från regeringsformen 8 kap. 2 § bör de falla under det så kallade primära lagområdet enligt punkt 2 som rör ingrepp mot enskilda.

Besittningsrubbnig

På sidan 125 i betänkandet framförs uppfattningen att de omhändertaganden av elektroniska utrustningar som föreslås ska kunna göras *bör* regleras på lagnivå. Med hänvisning till regeringsformen 8 kap. 2 § 2 punkten och europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 1 är en rimligare slutsats att säga att de i varje fall huvudsakligen *ska* regleras i lag.

Förslag till lag om kontroll vid högskoleprovet

Allmän in- eller utpasseringskontroll med kroppsvisitation

15-årsgräns

Eftersom provdeltagare enligt högskoleförordningen (1993:100) 7 kap. 21 § efter den 1 januari 2022 inte kommer att kunna vara så unga som 15 år och det redan nu är ovanligt med så unga provdeltagare, kan man överväga att inte ange någon åldersgräns i lagen.

Maximalt 10 % av provdeltagarna får kroppsvisiteras

De föreslagna reglerna bygger på en bra genomförd avvägning mellan intresset att hindra fusk och intresset att skydda personlig integritet för provdeltagarna. En sådan avvägning bör göras utifrån det ingrepp som faktiskt är tänkta att ske på de personer som utsätts för ifrågavarande kontroll. För de som faktiskt utsätts blir ingreppet varken större eller mindre för att ingrepp endast får göras på en viss del av provdeltagarna. Därför kan man här överväga att i stället bestämma att dessa kontroller endast får göras i den omfattning som behövs för att syftet med lagen ska uppnås.

Kroppsvisitering i avskilt utrymme

Om det vid in- eller utpasseringskontrollerna måste göras en mer utförlig kroppsvisitation föreslås att denna ska utföras i ett avskilt utrymme om provdeltagaren begär det. Här bör man överväga att antingen göra det obligatoriskt att sådana mer integritetskänsliga visitationer alltid ska göras i ett avskilt utrymme eller, i andra hand, att den undersökte alltid ska erbjudas att visitationen görs i sådant utrymme.

Omhändertagande

Enligt 13 § i lagförslaget så ska omhändertagande av föremål som kan antas omfattas av bestämmelserna om beslag i 27 kap. 1 § rättegångsbalken dokumenteras skriftligt. Möjligen bör man ange när detta senast ska ske. En rimlig tidpunkt för dokumentation bör vara när provledaren bestämt sig för att förutsättningar för beslag kan antas vara för handen.

Delegationer

Lagförslaget innehåller i den del det reglerar in- eller utpasseringskontroll med kroppsvisitation en inskränkning i det skydd som ges i regeringsformen 2 kap. 6 §. Sådana inskränkningar måste enligt 20 § samma kapitel bestämmas i lag. Det finns ingen tillämplig regel som medger att regelgivning om sådana inskränkningar delegeras till regeringen eller annan. Däremot har regeringen befogenhet att enligt regeringsformen 8 kap. 7 § 1 stycket 1 punkten meddela så kallade verkställighetsföreskrifter på området i fråga. Befogenheten att utfärda verkställighetsföreskrifter kan regeringen enligt 11 § samma kapitel delegera till statliga myndigheter.

16 § i lagförslaget

Eftersom befogenheten att utfärda verkställighetsföreskrifter följer direkt av regeringsformen bör 16 § i lagförslaget vara att läsa som en påminnelse om denna regeringens befogenhet. Men som förslaget är utformat kan den också tolkas som en inskränkning i regeringens befogenhet att utfärda verkställighetsföreskrifter till att gälla endast just det som lagrummet behandlar. Vidare kan 16 § i lagförslaget tolkas på det sättet att regeringen fråntas sin befogenhet att delegera utfärdande av verkställighetsföreskrifter till statliga myndigheter. Sådana inskränkningar, i strid med regeringsformens regler i 8 kap 7 § och 11 §, kan möjligen göras enligt 8 § samma kapitel. Men som förslaget nu är utformat, och utan att det berörs närmare i betänkandet, kan tolkningsproblem uppstå.

17 § i lagförslaget

Även 17 § i lagförslaget berör regeringens rätt att utfärda föreskrifter enligt regeringsformen 8 kap. 7 §. Eftersom 8 kap. 7 § regeringsformen uttryckligen anges i lagrumsförslaget torde det inte kunna handla om delegation enligt andra regler i

grundlagarna. Därför torde 17 § i lagförslaget beröra befogenhet att utfärda verkställighetsföreskrifter och befogenhet att utfärda föreskrifter som inte enligt grundlag ska utfärdas av riksdagen (den s.k. restkompetensen). Dessa befogenheter för regeringen att utfärda föreskrifter följer direkt av grundlagen. Även här kan man uppfatta lagförslaget som en egentligen obehövlig påminnelse om regeringens befogenheter, men även här uppstår svårigheter att riktigt rätt kunna förstå vad lagen faktiskt bestämmer. Främst kan tveksamhet uppstå om den föreslagna regeln begränsar regeringens makt att utfärda regler med stöd av 7 § 8 kap. regeringsformen till just de sakområden som nämns i 17 § lagförslaget.

Skydd för anmälare

I betänkandet föreslås att offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kompletteras med en sekretessregel till skydd för personer som anmäler fusk i samband högskoleprov. Sekretessen föreslås gälla om det av särskild anledning finns anledning att anta att anmälaren eller någon närstående till denna utsätts för våld eller annat allvarligt men.

En sådan regel får antas ha till syfte att de provansvariga ska få reda på fusk eller fuskförsök som de annars inte skulle få reda på. Sekretessregelns syfte kan således antas vara att förmå personer som annars inte skulle meddela sig med de provansvariga att göra det. Här bör man allvarligt överväga det befogade i en sådan regel. I betänkandet analyseras frågan rätt ingående men anonymitetsskydd för anmälare väcker allvarliga betänkligheter varför frågan bör övervägas ytterligare. Möjligen gagnas samhället bättre av att enstaka anmälningar inte blir gjorda än av ett skydd för anmälare.